

TJÄNSTESKRIVELSE

2018-11-21

Social- och omsorgskontoret

Omsorgsnämnden

Socialnämnden

Äldreomsorgsnämnden

Anhörigstöd, förslag till reviderade riktlinjer

Dnr: OMS 18/079, SN 18/104, ÄON 18/079

Sammanfattning av ärendet

Anhörigstödet är en förebyggande, stödjande och frivillig verksamhet som inte omfattas av myndighetsbeslut. År 2014 antog dåvarande styrgrupp en policy och riktlinjer för anhörigstödet. För att hålla myndighetens riktlinjer aktuella och att bättre stämmer överens med dagens behov och för att motsvara kommunfullmäktiges beslut i Mål och Budget är riktlinjen för anhörigstödet uppdaterad.

Ansvariga för utarbetande av riktlinjerna är Myndigheten för äldreomsorg och funktionsnedsättning.

Social- och omsorgskontoret föreslår att bilagda reviderade riktlinjer antas.

Beslutsunderlag

Social- och omsorgskontorets tjänsteskrivelse daterad den 21 november 2018

Social- och omsorgskontorets PM daterat den 21 november 2018

Förslag till reviderade riktlinjer Anhörigstöd daterade den 13 november 2018

Anhörigpolicy och riktlinjer daterad maj 2014

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Inga ekonomiska konsekvenser.

Social- och omsorgskontoret förslag till beslut i omsorgsnämnden, i socialnämnden och i äldreomsorgsnämnden

1. Reviderade riktlinjer för anhörigstöd, daterade den 13 november 2018, antas.
2. Riktlinjerna med anhörigstöd följs upp årligen och beslutas av nämnd.

Lenita Granlund

Socialdirektör

Lena Karlsson Leksell

Kvalitet- och uppdragschef

Handläggare: Inga-Lena Palmgren
utredare
stab
Telefon (direkt): 08- 523 038 60
E-post: inga-lena.palmgren@sodertalje.se

Beslutet skickas till

Akten

PM

2018-11-21

Social- och omsorgskontoret

Omsorgsnämnden

Socialnämnden

Äldreomsorgsnämnden

Anhörigstöd, reviderade riktlinjer

Dnr: OMS 18/079, SN 18/104, ÄON 18/079

Anhörigstöd

Anhörigstöd styrs av socialtjänstlagens femte kapitel paragraf 10.

”Socialnämnden ska erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stödjer en närstående som har funktionshinder.”
Lag (2009:549).

I Mål och Budget 2019-2020, som är antagen av kommunfullmäktige, beslutades följande under rubriken Särskilda satsningar:

”Anhörigstöd. Det är av stor vikt att information och kunskap om anhörigstöd fördjupas, och när alla berörda i ett tidigt skede, så att den anhörige vet viket stöd hen kan få för att kunna ta hand om sin närstående. Det förebyggande arbetet ska utvecklas ännu mer för att ge bättre stöd till anhöriga som vårdar en närstående.”

Anhörigstödet är en förebyggande, stödjande och frivillig verksamhet som inte omfattas av myndighetsbeslut. År 2014 antog dåvarande styrgrupp en policy och riktlinjer för anhörigstödet. För att hålla myndighetens riktlinjer aktuella, stämma överens med dagens behov och för att motsvara kommunfullmäktiges beslut i Mål och Budget är riktlinjen för anhörigstödet uppdaterad.

Anhöriga är med sina kunskaper och erfarenheter en viktig resurs för samhället. Det är viktigt att ha helhetssyn på människan. Alla människor har individuella behov och är en del i ett socialt sammanhang. Medborgare som vårdar eller stödjer närstående ska kunna känna sig delaktiga och uppmärksammas för sina insatser. Deras kunskaper ska tas tillvara på ett respektfullt sätt som genererar ett ömsesidigt förtroende. Kommunens anhörigstöd ska ses som en förebyggande insats med fokus på att underlätta livssituationen för anhöriga i enlighet med socialtjänstlagen

Närmare var femte person i vuxen ålder vårdar, hjälper eller stöttar regelbundet en närstående enligt Socialstyrelsens rapport från 2015. Av dessa förvärvsarbetar cirka 900 000.

Omsorgsgivare är vanligt i alla åldersgrupper, men förekommer mest i åldersgruppen 45-65 år.

Social- och omsorgskontoret har fyra anhörigkonsulenter som organisatoriskt tillhör myndigheten för äldreomsorg och funktionsnedsättning. Social- och omsorgskontorets främsta arbete när det gäller anhörigstöd har på senare år varit enskilda samtal, att delta i gruppverksamhet som syftar till att stärka den anhöriges egen livssituation och ett nära anhörigstöd inom social- och omsorgskontorets verksamheter.

Den reviderade riktlinjen som myndigheten har utarbetat innehåller riktlinjer och vägledande principerna för kommunens anhörigstöd. De vägledande principerna syftar till att tydliggöra allas roll i kommunens anhörigstöd. De vägledande principerna är att:

- samverkan med anhöriga ska ske inom alla verksamheter
- erbjuda anhöriga att delta i biståndsbedömning av sin närstående
- ta hänsyn till anhörigas synpunkter vid biståndsbedömning och utförande i de fall samtycke finns
- anhörigas behov utreds och information om kommunens anhörigstöd
- regelbunden kontakt med anhöriga och att stödinsatserna följs upp
- kommunen samverkar med sjukvården gällande anhörigfrågor

I de nya riktlinjerna har ansvarsfördelningen tydliggjorts och fokuserar på medarbetare i alla verksamheter där anhöriga finns. Anhörigkonsulenternas uppdrag blir mer av en samordnande, utbildande roll för ombud och chefer samtidigt som deras tid kan användas till anhöriga som inte har närstående som har någon annan hjälp från kommunen.

Den nya riktlinjen förtydligar också det direkta och det indirekta anhörigstödet. Det direkta stödet är aktiviteter som riktas till den anhörige aktiviteter som riktas mot den anhörige. Det indirekta omfattar aktiviteter som riktas till de närstående men som syftar till att stödja den anhöriga, till exempel avlösare. Både direkt och indirekt anhörigstöd är viktigt i arbetet med de anhöriga.

Anhörigstöd

Anhörigpolicy

"Södertälje kommuns policy gällande anhörigstöd innebär att vi ska ha en helhetssyn på människan. Vi inser att alla människor har sina individuella behov men är också en del av ett socialt sammanhang. Anhöriga som vårdar eller stödjer närstående ska känna sig delaktiga och uppmärksammas för sina insatser. Deras kunskap ska tas tillvara på ett respektfullt sätt som genererar ett ömsesidigt förtroende.

Våra verksamheter ska genomsyras av ett anhörigvänligt förhållningssätt vilket innebär att anhöriga ska känna sig sedda, lyssnade till och respektfullt bemötta.

Anhöriga som så önskar erbjuds ett individuellt anpassat stöd."

ÖVERGRIPANDE ANHÖRIGPOLICY

Socialtjänstlagen 5 kap. 10§

”Socialnämnden ska erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stödjer en närstående som har funktionshinder.” Lag 2009:549

Generellt och specifikt anhörigstöd

Anhörigpolicyn förtydligar värderingar och synsätt gentemot anhöriga (generellt anhörigstöd). Tanken är att om anhöriga får ett bra bemötande i våra verksamheter så är det i sig ett gott stöd. Utöver det finns möjlighet för anhöriga att få ett individuellt anpassat stöd (specifikt anhörigstöd). Anhörigstödet kan exempelvis bestå av stödsamtal, anhöriggrupper/utbildning. Det kan även vara biståndsbedömda insatser av anhörigstödjande eller avlösande karaktär. Kontakta anhörigkonsulent eller handläggare för mer information.

Ansvarsfördelning

Alla personalkategorier inom social- och omsorgskontorets verksamheter har ansvar för stödet till anhöriga. Ansvarsfördelningen syftar till att förtydliga ansvar för att social- och omsorgskontoret ska leva upp till anhörigpolicyn och svara mot Socialtjänstlagen 5 kap 10§. Samtliga personalkategorier ska informera anhöriga om möjligheten till ett individuellt anpassat och anhörigstöd.

Ansvariga politiker i nämnder

Respektive nämnd ansvarar för att generellt och specifikt anhörigstöd finns för medborgarna och att kommunen lever upp till socialtjänstlagen 5 kap 10§.

Socialdirektör

Socialdirektör är ytterst ansvarig för förvaltningens verksamhet, inklusive stödet till anhöriga och har ansvar för att följa upp förvaltningens insatser enligt socialtjänstlagen 5 kap 10§, samt att anhörigpolicy följs.

Resultatområdeschef

Resultatområdeschef lyfter anhörigpolicy för information, diskussion och uppföljning på ledningsgruppsmöten.

Resultatenhetschef

Ansvarar för att all personal känner till anhörigpolicyn och att den följs och utser nyckelpersoner och planerar in utbildning i anhörigstöd för dem med anhörigstödskonsulenterna. Om anhörigträffar anordnas kan resultatenhetschefen bjuda in anhörigkonsulenten till träffarna.

Nyckelpersoner för anhörigstöd

Nyckelpersoner är personal utsedd av resultatenhetschef och kan vara exempelvis gruppchefer, samordnare, myndighetschef eller anhörigombud. Nyckelpersonerna går anhörigstödsutbildningen som anordnas av anhörigstödskonsulenten. De ansvarar för att initiera och hålla i reflektioner med personalen där anhörigas situation berörs. De vägleder i frågor kring sekretess och hur enskilda situationer kan hanteras på bästa sätt.

Övrig personal

Ansvarar för att arbeta efter policyn vilket innebär att ha ett gott bemötande av anhöriga. Deltar vid anhörigträffar efter önskemål.

Handläggare

Handläggare har en nyckelroll i att inventera och tidigt uppmärksamma den anhöriges behov av stöd. I handlägningsprocessen handlar det om att lyssna in både den sökandes och den anhöriges situation, för att försöka hitta en lösning som kan fungera för båda. Det är även viktigt att handläggaren är medveten om den anhöriges rätt att ansöka om insatser för egen del, anhörigstödande insatser.

Anhörigkonsulent

Anhörigkonsulenten ansvar för det operativa anhörigstödande arbetet, vilket i första hand innebär att erbjuda ett individuellt anpassat stöd till anhöriga. Verksamhetens utbud förklaras i riktlinjer för anhörigstödet.

Den samordnande, utbildande och möjliggörande funktionen i arbetet med anhörigpolicyn innebär att anhörigkonsulenterna på uppdrag av styrgrupp utbildar nyckelpersoner i anhörigstöd eller anordnar andra utbildande insatser.

Riktlinjer för anhörigstöd

RIKTLINJER FÖR ANHÖRIGSTÖD

Socialtjänstlagen 5 kap 10§

”Socialnämnden ska erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stödjer en närstående som har funktionshinder.” *Lag 2009:549*

Begreppsförklaring

Anhörig: Anhörig är den person inom familje- eller släktkretsen som bistår en annan. Ibland förekommer det också att grannar eller vänner träder in i anhörigas ställe och antar ”funktionen” som anhörig.

Närstående: Närstående är den person som tar emot omsorg, vård eller stöd.

Anhörigstöd: Anhörigstöd (eller stöd till anhörig) avser olika insatser som primärt syftar till att fysiskt, psykiskt och socialt underlätta den anhöriges situation.

Nyckelpersoner: Personal utsedd av resultatansvarig som ansvarar för att lyfta anhörigstudsfrågor i respektive personalgrupp. Kan vara gruppchef, myndighetschef, samordnare, anhörigombud osv.

Fokus på anhörigstödet

Anhöriga har olika behov och stödet skall alltid individanpassas. Det finns två olika sorters stöd, som har olika funktioner. Dels finns det allmänt anhörigstöd, som är stöd utan terapeutisk ansats. Dels finns det terapeutiskt stöd till anhöriga som kan vara en del av brukarens behandling eller som syftar till att förändra beteende.

Anhörigstödskonsulentens fokus på stödet är allmänt anhörigstöd, utan terapeutisk ansats.

Generellt och specifikt anhörigstöd

Anhörigstödet i kommunen finns i två nivåer, generellt och specifikt anhörigstöd. Det generella anhörigstödet förtydligas i *anhörigpolicy* och berör hur vi bemöter anhöriga i kommunens verksamheter. Tanken är att om anhöriga får ett bra bemötande i våra verksamheter så är det ett gott anhörigstöd i sig.

Med specifikt anhörigstöd menas individuellt anpassat anhörigstöd. Det kan vara stödformer och/eller aktiviteter som är knutna till verksamheterna eller anordnade av anhörigkonsulenter. Den samordnande funktionen för anhörigstödet är anhörigkonsulenten, vars funktion och verksamhet förklaras i *riktlinjer för anhörigstödet*.

Anhörigpolicy i Södertälje Kommun

”Södertälje kommuns policy gällande anhörigstöd innebär att vi ska ha en helhetssyn på människan. Vi inser att alla människor har sina individuella behov men är också en del av ett socialt sammanhang. Anhöriga som vårdar eller stödjer närstående ska känna sig delaktiga och uppmärksammas för sina insatser. Deras kunskap ska tas tillvara på ett respektfullt sätt som

genererar ett ömsesidigt förtroende. Våra verksamheter ska genomsyras av ett anhängvänligt förhållningssätt vilket innebär att anhöriga ska känna sig sedda, lyssnade till och respektfullt bemötta. Anhöriga som så önskar erbjuds ett individuellt anpassat stöd.”

Anhörigpolicyn följs av en ansvarsfördelning som förklarar hur policyn ska kunna efterlevas.

VERKSAMHETSBEKRIVNING ANHÖRIGSTÖDET

Verksamhetens Huvudmål

Anhöriga i Södertälje kommun får ett gott bemötande och erbjuds ett specifikt anhörig stöd. Med specifikt anhörigstöd menas individuellt anpassat anhörigstöd.

Målgrupp

”Anhöriga som vårdar eller stödjer en närstående som är äldre, långvarigt sjuk, beroende eller som har en fysisk eller psykisk funktionsnedsättning.”

Arbetsområden

Anhörigstödskonsulenterna arbetar med olika metoder för att uppnå målet. Det kan vara stödformer och/eller aktiviteter som är knutna till verksamheterna eller anordnade av anhängkonsulenterna.

Den samordnande funktionen för anhörigstödet är anhängkonsulenterna, vars uppdrag omfattar att:

- **Samordna**
- **Stödja**
- **Utbilda**

Samordnar

Målgruppen för anhörigstödet är mycket stor. Anhörigstöd är en angelägenhet för hela samhället och det finns ett gemensamt ansvar. Kommunen har huvudansvaret (Socialtjänstlagen 5 kap 10§) för anhörigstödet och därmed också en samordnande roll. Landstinget och primärvården har också ett visst förebyggande ansvar enligt Hälso- och sjukvårdslagen:

2c § Hälso- och sjukvårdslagen: ”Hälso- och sjukvården ska arbeta för att förebygga ohälsa. Den som vänder sig till hälso- och sjukvården skall när det är lämpligt ges upplysningar om metoder för att förebygga sjukdom eller skada.”

Det finns också föreningar och församlingar som ideellt och ibland med ekonomiskt stöd engagerar sig i stödet till anhöriga.

Kommunens, och därigenom anhängstödskonsulentens roll är att samordna anhörigstödet, både internt och externt. Information om tillgängligt stöd samlas hos anhängkonsulenterna, som kan vägleda anhöriga till olika former av stöd. Det är viktigt att det är tydligt för de anhöriga i vilken regi som insatsen arrangeras. Insatser kan med fördel göras som samarrangemang mellan kommunen och andra aktörer.

För att möjliggöra en effektiv samverkan håller anhängkonsulenterna i lokala nätverk:

- Lokalt nätverk kring anhörigstöd – professionella

- Lokalt nätverk kring anhörigstöd – frivilligorganisationer och församlingar

Stödjer

Anhörigstödet skall vara individuellt anpassat. Om en viss stödform efterfrågas så ska anhörigstödsconsulenten sträva efter att erbjuda det. De anhörigstödande aktiviteterna kan erbjudas av anhörigstödsconsulentent, av samverkanspart eller i samarrangemang.

I anhörigstödet basutbud ingår:

Vägledande samtal

I ett vägledande samtal lyssnas den anhöriges stödbehov in, den anhörige hänvisas vidare eller ett individuellt anpassat anhörigstöd planeras. Stödet kan erbjudas av anhörigstödsconsulenten eller samverkanspart.

Enskilda stödsamtal

En begränsad serie stödande samtal hos anhörigconsulenten. Samtalets fokus är situationen som anhörig och hur den anhörige kan finna lösningar och möjligheter i sin situation. Samtalet är tidsbegränsat och har ett tydligt upplägg.

Anhöriggrupper

Gruppledare är anhörigconsulent eller samverkanspart. Gruppen sätts ihop med anhöriga som har gemensamma nämnare. Syftet med anhöriggruppen är att anhöriga ska få möjlighet att träffas och samtala med andra anhöriga som befinner sig i liknande situation och finna stöd i varandra.

Grupperna har ett i förväg planerat upplägg som anpassas efter gruppens behov och önskemål.

Gruppen har en begränsad serie träffar. Om gruppen vill fortsätta träffas efter det kan de göra det på egenhand.

Anhöriggrupp kan också kallas anhörigkurs eller utbildning, beroende på upplägg. Kursen kan då vara mer faktabaserad, då professionella tas in i gruppen och berättar om till exempel hälsa, en viss diagnos/funktionsnedsättning, läkemedel, förflyttningar eller annat specifikt efterfrågat tema.

Tematräffar

Tematräffar för anhöriga har ett tema som planeras av anhörigconsulent tillsammans med en förening som fungerar som värdar för det aktuella tillfället. Tema anpassas efter de olika målgruppernas önskemål och behov. Anhörigconsulenten ser till att tema varierar; äldre, funktionsnedsättning, långvarig sjukdom, psykiatri/missbruk mm.

Utbildar

Anhörigconsulentens roll är central i värderingsarbetet kring anhörigpolicyn. Den samordnande, utbildande och möjliggörande funktionen i arbetet med anhörigpolicyn innebär att anhörigconsulenterna på uppdrag av styrgrupp (se nedan) utbildar nyckelpersoner i anhörigstöd eller anordnar andra utbildande insatser.

Verksamhetens utformning

Styrning

Anhörigkonsulenterna representerar verksamhetsområdena funktionshinder, äldre, socialpsykiatri och missbruk. Anhörigstödskonsulenten är organisatoriskt placerade under den resultatenhet där det är mest lämpligt. Den resultatenhetschef som anhörigkonsulenten har som närmaste operativa chef, är där han/hon har sin huvudsakliga placering. Respektive resultatenhetschef ansvarar för mål i arbetsplan och utvecklingsarbete i verksamheten och har mandat som bygger på en överenskommelse i styrgruppen.

Styrgruppen för anhörigstödskonsulenterna utgörs av ledningsgruppen för Social- och omsorgskontoret. Styrgruppen formulerar uppdrag och följer upp det fortlöpande resultatet för anhörigstödsarbetet. Ett formaliserat samarbete mellan resultatenhetschefer som rör rent praktisk samplanering exempelvis **sommarsemestrar**, utbildningar mm, ska finnas. Respektive resultatenhetschef rapporterar årligen uppföljning och utveckling av anhörigstödsarbetet i arbetsplanen och årsredovisningen. Anhörigkonsulenterna redovisar arbetets innehåll och resultat och ger en lägesbeskrivning 1 gång per termin till styrgruppen.

Respektive verksamhetsområdes ledningsgrupper bjuder in anhörigstödskonsulenten som kommunicerar arbetet minst 1 gång varje termin.

Bemanning

Anhörigstödsjänsterna bemannas för närvarande av 3 heltidsanställda anhörigkonsulenter.

Anhörigkonsulentens Kompetens

Anhörigkonsulenten har högskoleutbildning med lämplig inriktning, samt minst några års arbetslivserfarenhet. Pedagogisk utbildning, samtalsmetodik eller språkkompetenser är meriterande. Det är önskvärt att anhörigkonsulenterna går anhörigstödsutbildningen 7,5 högskolepoäng som exempel ges på Ersta Sköndal högskola.

Anhörigkonsulentens uppdrag/ansvar

Anhörigkonsulenterna arbetar individuellt men i tillsammans med berörd verksamhet där insatsen ska genomföras. Anhörigstödskonsulenterna har liknande arbetsuppgifter, men ansvarsområden/utvecklingsområden kan variera. Anhörigkonsulenterna kan arbeta tillsammans med övriga anhörigstödskonsulenter vid gemensamma uppdrag. Styrgruppen ansvarar då för uppdragets utformning.

Anhörigkonsulenterna redovisar arbetets innehåll och resultat och ger en lägesbeskrivning 1 gång per termin till styrgruppen.

I uppdraget som anhörigkonsulent ingår för närvarande:

- Vägledande samtal och enskilda stödsamtal
- Leda anhöriggrupper

Södertälje kommun, Social- och Omsorgskontoret, Anhörigpolicy och Riktlinjer

- Samordna lokala nätverk (professionellt nätverk och föreningsnätverk) och planera gemensamma insatser med respektive verksamhet
- Samordna och delta vid tematräffar tillsammans med föreningar
- Informera kontinuerligt om anhörigstöd, internt och externt
- Medverka vid anhörigträffar i verksamheterna
- Utbilda nyckelpersoner i anhörigstöd/bemötande/helhetssyn
- Omvärldsbevakning
- Ansvara för information på kommunens externa webbsida, www.sodertalje.se
- Hålla informationsmaterial och utskickslistor för information, aktuella

Verksamhetens strategi

Skapa ett gott flöde

Verksamheten ska sträva efter att skapa ett gott flöde av anhörigkontakter. Med det menas att många anhöriga får hjälp via anhörigstödet under en kortare period, men slussas sedan vidare till andra stödformer (t.ex. föreningar, självhjälpsgrupper, hälso- och sjukvården m.fl.). På det sättet ges möjlighet för fler anhöriga att ta del av anhörigstödet. I många fall handlar det om att länka ihop den anhöriga med den instans som kan ge dem den hjälp de behöver eller efterfrågar. Anhörigstödjande aktiviteter arrangeras på den fysiska plats där det fungerar bäst ur de anhörigas perspektiv.

Verksamhetens förläggning

Anhörigstödet ska förläggas med hänsyn till anhörigas behov.

Utgångsläget är att verksamheten förläggs måndag till fredag. Minst en kväll i veckan ska verksamheten ha öppet för besök och telefontid. Anhöriggrupper och tematräffar förläggs utöver det generellt till sen eftermiddagstid/kvällstid.

Inför uppstart av nya anhöriggrupper samt inför tematräffar annonseras under ”på gång” i tidningar, i kalendariet på hemsidan och mail skickas ut till kontaktpersoner.

Riktlinjerna skall uppdateras årligen av styrgrupp.

Riktlinjerna uppdaterade och godkända i styrgrupp. Datum: 2014-05-27

Riktlinje | 2018-11-13

Reviderade riktlinjer anhörigstöd

Riktlinjer för anhörigstöd i enlighet med socialtjänstlagen 5 kap. 10 §

Lilian Silfversten
Camilla Lindahl
Lies Viström
Marie Brithell
Anhörigkonsulenter
Social- och omsorgskontoret

Innehåll

1.	Begreppsförklaring	3
2.	Målsättning och inriktning	3
2.1	Mål.....	3
2.2	Riktlinjernas syfte.....	3
2.3	Målgrupp	3
3.	Anhörigstöd i Södertälje kommun.	3
3.1	Vägledande principer	4
4.	Ansvarsfördelning.....	4
4.1	Medarbetare.....	4
4.2	Anhörigombud (tidigare nyckelpersoner)	5
4.3	Anhörigkonsulent	5
4.4	Handläggare.....	5
4.5	Resultatenhetschef.....	5
4.6	Resultatområdeschef	5
4.7	Socialdirektör	5
4.8	Ansvariga politiker i nämnder	5
4.9	Länssamordnare.....	6
4.10	Organisation	6

1. Begreppsförklaring

Anhörig: Är en medborgare som stödjer och eller vårdar någon som är äldre, yngre, långvarigt sjuk, beroende, som har en fysisk eller psykisk ohälsa och/eller funktionsnedsättning.

Närstående: Närstående är medborgare som tar emot omsorg, vård eller stöd.

Anhörigstöd: Stöd till anhörig avser olika insatser som primärt syftar till att fysiskt, psykiskt och socialt underlätta den anhöriges situation.

Anhörigombud: Medarbetare som är utsedd av resultatenhetschef som ansvarar för att lyfta anhörigstödsfrågor inom respektive enhet.

2. Inriktning och Målsättning

Södertälje kommuns inriktning gällande anhörigstöd innebär att ha en helhetssyn på människan. Alla människor har sina individuella behov och är en del i ett socialt sammanhang. Medborgare som vårdar eller stödjer närstående ska känna sig delaktiga och uppmärksammas för sina insatser. Deras kunskap ska tas tillvara på ett respektfullt sätt som genererar ett ömsesidigt förtroende.

2.1 Mål

Att erbjuda anhörigstöd till medborgare som önskar det.

2.2 Riktlinjens syfte

Socialtjänstlagen 5 kap. 10§

”Socialnämnden ska erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk, äldre eller som stödjer en närstående som har funktionshinder.” *Lag 2009:549*

Denna riktlinje beskriver hur anhörigstödet ska tillämpas inom Södertälje kommun i enlighet med Socialtjänstlagen. Riktlinjen är nämndens vägledande principer för det stöd som de anhöriga har rätt till. Syftet med riktlinjen är att vara ett stöd för verksamheternas och anhörigkonsulenternas arbete samt för att säkerställa att det sker ett likvärdigt anhörigstöd oavsett vilken verksamhet som ger stödet.

2.3 Målgrupp

Medborgare som vårdar eller stödjer en närstående som är äldre, långvarigt sjuk, beroende eller som har en fysisk eller psykisk ohälsa och/eller funktionsnedsättning.

3. Anhörigstöd i Södertälje kommun

Anhörigstöd är en förebyggande verksamhet som genom individanpassade lösningar kan underlätta livssituationen för anhöriga. Inom social- och omsorgskontoret har alla verksamheter ett generellt ansvar gällande anhörigstöd.

Anhörigkonsulenterna arbetar mot verksamhetsområdena funktionshinder, äldre, socialpsykiatri och missbruk.

För att kunna underlätta anhörigas tillvaro utformas stödet så individuellt och flexibelt som möjligt. Stödet är kostnadsfritt. Ingen dokumentation sker och anhöriga har rätt att vara anonyma. Anhörigkonsulenterna arbetar under offentlighets- och sekretesslagen(2009:400). Anhörigstödet kan exempelvis bestå av stödsamtal, anhöriggrupper och utbildning, anhörigträffar inom **verksamheterna** med fokus på något tema gällande anhörigstöd, det kan även vara biståndsbedömda insatser av anhörigstödjande eller avlösande karaktär (SoL 4 kap1 §).

Insatser eller aktiviteter kan vara direkt eller indirekt. När insatsen är direkt handlar det om att aktiviteter/insatser görs med syfte att stödja anhörig. Insatsen ges till anhörig genom förslagsvis samtal, anhöriggrupper. Det kan även handla om att aktiviteter/insatser görs med syftet att stödja närstående. Då ges insatsen till anhöriga och det kan vara exempelvis utbildning för att anhöriga på så sätt ska kunna ta hand om samt förstå den närstående bättre.

När insatsen är indirekt kan det vara att aktiviteter/insatser görs med syftet att stödja anhörig men insatsen ges till den närstående som exempel avlösare, stödfamilj, dagverksamhet, ledsagning, korttidsboende och/eller hemtjänst.

Kommunen har huvudansvaret enligt Socialtjänstlagen, 5 kap 10 § för anhörigstödet och därmed också en samordnande roll. För att underlätta i kontakten med till exempel hälso- och sjukvården eller andra huvudmän har kommunerna i geografiskt närliggande område en gemensam länssamordnare som tillsammans med anhörigkonsulenterna representerar kommunerna.

3.1 Vägledande principer

Anhörigperspektivet innebär att social- och omsorgskontoret ska:

- samverka med anhöriga inom alla verksamheter
- handläggare kan erbjuda anhöriga att delta i biståndsbedömning
- ta hänsyn till anhörigas synpunkter vid biståndsbedömning och utförande i de fall samtycke finns
- utreda anhörigas behov och informera om kommunens stöd
- hålla regelbunden kontakt med anhöriga och följa upp stödotsatserna
- samverka med sjukvården gällande anhörigfrågor

4. Ansvarsfördelning

4.1 Medarbetare

Alla medarbetare som möter anhöriga i sitt dagliga arbete ansvarar för att uppmärksamma dem och se deras behov samt ge stöd. För anhöriga som har en närstående med bistånd från kommunen har medarbetarna första kontakten med anhöriga. Medarbetarna kan genom att se och lyssna in anhörigas behov underlätta för den anhöriga i dennes situation och även vid behov förmedla kontakt vidare till anhörigkonsulenter.

4.2 Anhörigombud (tidigare nyckelpersoner)

Ombuden ansvarar för att initiera och hålla i reflektioner med medarbetare där anhörigas situation berörs inom den egna verksamheten. De vägleder i frågor kring hur enskilda situationer med anhöriga kan hanteras på bästa sätt. Ombudens uppdrag är att bevaka att anhörigfrågor **uppmärksammas** samt att rutiner tas fram på sin arbetsplats. Ombud är medarbetare utsedd av resultatenhetschef. Ombuden och medarbetare går anhörigstödsutbildning som anordnas av anhörigstödskonsulenter.

4.3 Anhörigkonsulent

Anhörigkonsulenten ansvarar för att erbjuda ett anpassat stöd till medborgare som är anhöriga. Anhörigkonsulenterna utbildar även anhörigombud och marknadsför anhörigstödet genom olika arrangemang samt är sakkunnig gällande anhörigstöd. Anhörigkonsulenterna har även ansvar över att utveckla och följa upp anhörigstödet. Anhörigstödet bemannas av minst 3 heltidsanställda anhörigkonsulenter. Anhörigkonsulenternas arbetstid ska förläggas med hänsyn till anhörigas behov.

Utgångsläget är att verksamheten förläggs måndag till fredag. Anhöriggrupper och utbildningar för medborgarna kan förläggas till sen eftermiddagstid/kvällstid.

4.4 Handläggare

Handläggare och medarbetare som arbetar med uppsökande verksamhet har en nyckelroll i att inventera och tidigt uppmärksamma den anhöriges behov av stöd. Det handlar om att lyssna in både den sökandes och den anhöriges situation, för att försöka hitta en lösning som kan fungera. Det är även viktigt att handläggaren är medveten om den anhöriges rätt att ansöka om insatser för egen del. Handläggare ska även underlätta för den anhörige att komma i kontakt med anhörigkonsulenten.

4.5 Resultatenhetschef

Ansvarar för att alla medarbetare känner till riktlinjen gällande anhörigstöd och att den följs. De utser anhörigombud samt ser till så att medarbetarna får utbildning via anhörigkonsulenten. Om särskilda träffar anordnas med anhöriga kan resultatenhetschefen bjuda in anhörigkonsulenten till träffarna. Resultatenhetschefen ansvarar för att initiera och reflektera tillsammans med ombuden där anhörigas situation berörs inom den egna verksamheten.

4.6 Resultatområdeschef

Ansvarar för att i ledningsgrupper och olika chefsforum informera om gällande riktlinjen för anhörigstöd. Områdeschefen förmedlar även riktlinjen till de olika nämnderna.

4.7 Socialdirektör

Socialdirektören är ytterst ansvarig för förvaltningens verksamhet, inklusive stödet till anhöriga och ansvar för att följa upp förvaltningens insatser enligt socialtjänstlagen 5 kap 10 §, samt att riktlinjen följs.

4.8 Ansvariga politiker i nämnder

Respektive nämnd ansvarar för att anhörigstöd finns för medborgarna och att kommunen lever upp till socialtjänstlagen 5 kap 10 §.

4.9 Länsamordnare

Har till uppgiften att samordna anhörigstöd i länet. Det samordnade anhörigstödet ska leda till information om tillgängligt övergripande anhörigstöd som kan vägleda anhöriga via anhörigkonsulenterna till olika former av stöd.

4.10 Organisation inom Södertälje kommun

Anhörigkonsulenten är organisatoriskt placerade under den resultatenhet där det är mest lämpligt.